

1) *Майстерня*. Учень розвиває здібності, формує уміння та навички, живучи і діючи поряд з майстром, засвоюючи не тільки його технічну майстерність, але й, саме основне, спосіб дій у різноманітних ситуаціях.

2) *Ігровий метод*. Навчальна діяльність, яка потребує від учня зміни позицій, ролей, самостійної розробки сюжетів і сценаріїв, що передбачають різні варіанти подальшого розвитку подій. Тут, як і в кожній грі, здійснюється установка не на отримання нормативно заданого продукту, а на розвиток здібностей і накопичення особистого досвіду кожним учасником.

3) *Метод проектів*. Це навчання в дії, підготовка до свідомих і відповідальних дій в реальних ситуаціях розвитку діяльності, вірогідного стану справ у майбутньому.

4) *Індивідуальна творча робота*, яка передбачає самостійний пошук, самовизначення, засвоєння нових засобів і технік та постійне рефлексивне супроводження власної діяльності.

При формуванні компетентності особливо важливим є наявність в учнів енергетизму й волі. У цьому сенсі доречним буде використання терміну “фітнес-готовність”, яким називають енергетизм, здатність до мобілізації сил і вольових зусиль, що врешті і забезпечує успішне подолання складних ситуацій.

У цій статті лише побіжно окреслено особливості педагогічної діяльності на засадах компетентнісного підходу. В цьому напрямку планується подальша діяльність Київського ліцею бізнесу, як експериментального майданчика із запровадження компетентнісно орієнтованого навчання.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Громько Ю.В. Педагогические диалоги. – М.: АО “Московские учебники”, 2001. – 416 с.
2. Єрмаков І.Г. Феномен компетентнісно спрямованої освіти // Крок за кроком до життєвої компетентності та успіху. – К.: Лат І. К., 2003. – С. 6–8.
3. Зинченко А.П. Игровая педагогика / Международная академия бизнеса и банковского дела. – Тольятти, 2000. – 184 с.
4. Парашенко Л.І. Жити і вчитися в Україні: Практико-орієнтований посібник. – К.: Веселка, 2000. – 178 с.
5. Тараненко І. Розвиток життєвої компетентності та соціальної інтеграції: досвід європейських країн // Кроки до компетентності та інтеграції в суспільство: Наук.-метод. зб. – К.: Контекст, 2000. – С. 37–40.
6. Щедровицкий Г.П. Система педагогических исследований (методологический анализ) // Педагогика и логика. – М., 1993. – С. 16–201.

УДК 371.214.46

В. Г. Редько, С. І. Карп

ЕЛЕКТРОННИЙ НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ КОМПЛЕКТ З ІСПАНСЬКОЇ МОВИ “HOLA – 2”

Сучасний рівень розвитку педагогічної науки забезпечує навчальний процес різноманітними засобами, які сприяють досягненню визначеної мети і розв’язанню поставлених завдань. На сьогодні, безперечно, основним засобом вважається підручник як модель прийнятої системи. У ньому акумульовано зміст навчального предмета, окресленого програмою для відповідного класу або етапу навчання.

Історія педагогіки знає значну кількість засобів, які сприяють раціональній організації навчального процесу і забезпечують його ефективності. Спектр їх використання щоразу розширюється.

В останні роки в Україні все частіше з’являються інші засоби. Серед них одне з провідних місць належить електронним носіям інформації – електронним підручникам, які починають займати одне з провідних місць у сучасній педагогічній практиці. Увага до них

небезпідставна, оскільки в них комплексно акумульовані різноманітні функції, окремо притаманні іншим засобам навчання. Варто зазначити, що в зарубіжній практиці вже тривалий час ці засоби активно використовуються, у тому числі й для навчання іноземних мов, а відтак існує певний досвід у їх створенні.

У вітчизняній педагогічній науці все активніше починають з'являтися наукові дослідження, пов'язані з використанням електронних навчальних матеріалів як для вищій, так і для середньої школи. Проте, зазвичай, вони стосуються лише окремих аспектів навчального процесу або окремих тем навчальних курсів. Нам же вдалося відшукати роботи, пов'язані з цілісним навчальним курсом або з окремим його етапом, у тому числі роком навчання. Що ж стосується іноземних мов, то, наскільки ми володіємо інформацією, на вітчизняному ринку і у найближчому зарубіжжі електронні підручники як цілісний продукт відсутні. Наприклад, у Російській Федерації існують окремі електронні посібники з навчання певних аспектів мови, здебільше тематичного лексичного матеріалу, а також електронні тематичні словники для початківців. Завершених програмних курсів немає.

У цій статті ми ставимо за мету презентувати власне бачення проблеми підготовки іноземних мов (на прикладі іспанської мови), які мали і цілісний зміст і відповідали б програмі за тематикою, за обсягом мовного і мовленнєвого матеріалу, за рівнем сформованих навичок і вмій у різних видах мовленнєвої діяльності для певного класу.

На сьогоднішній день багато учнів мають комп'ютери та використовують їх як засіб навчальної діяльності. Також значна кількість шкіл України забезпечена комп'ютерними класами. З цього можна зробити висновок: використання інформаційних технологій, а саме електронних підручників у процесі навчання середніх шкіл вже є необхідністю.

Основне призначення електронного навчального комплекту з іноземної мови, як і друкованого, – навчити учнів іншомовного спілкування. У сучасних умовах розвитку середньої школи іноземна мова розглядається як важливий засіб міжкультурного спілкування. У зв'язку з цим пріоритети віддаються вправам і завданням, які безпосередньо сприяють формуванню умінь і навичок усної та писемної форм комунікації. А це вимагає спеціальної організації навчальної діяльності.

У роботі з друкованим підручником, зазвичай, пріоритетним виступає зоровий аналізатор, за допомогою якого учень сприймає навчальну інформацію: вправи, тексти, діалоги тощо. Варто зазначити, що в останні роки все ширше використовуються медіа та відеоматеріали як компоненти до комплекту з підручником. Закордонні друковані підручники з іноземних мов, як правило, вже давно супроводжуються такими засобами, а у вітчизняній практиці, на жаль, вони є поодинокими і, за нашими спостереженнями і аналізом, не завжди несуть у собі відповідне дидактичне і методичне навантаження. Здебільшого це аудіокасети з начитаними текстами та діалогами, деколи в них пропонуються окремі вправи. Можна сказати, що, в основному, такі аудіозасоби створюються як "дань моді", щоб де в чому повторити зарубіжні аналоги і не відстати від них. Проте зарубіжні зразки подібних засобів навчання створені іншою технікою і за іншою технологією, що вимагає певних коштів, на які, на жаль, наші автори не можуть поки що розраховувати. Відомо, що зараз держава фінансує лише один підручник.

Зміни, що мають місце в освітньому просторі України, у тому числі й у сфері навчання іноземних мов, визначили інші, ніж були раніше, вимоги до рівня володіння випускниками середньої школи іноземною мовою. Звичайно, все це відбувається у зв'язку з тенденцією на активізацію міжнародних зв'язків нашої держави, входження її у геополітичний та економічний простори. Ця ситуація, на наше переконання, повинна враховуватись і відповідними державними органами, які визначають стратегію і тактику розвитку освіти, у тому числі й у сфері навчання іноземних мов.

Об'єктивні умови складаються так, що вже недостатньо мати лише один підручник, щоб оволодіти іноземною мовою як засобом міжкультурного спілкування на рівні, визначеному проектом державних стандартів і чинними програмами. Для цього, окрім підручника, необхідні й інші засоби: робочі зошити, посібники з тестовими завданнями, аудіо- та

відеоматеріали тощо, які всебічно забезпечили б процес навчання і сприяли б досягненню мети і завдань, визначених керівними документами Міністерства освіти і науки. За кордоном це зрозуміли давно. Вивчені нами сучасний стан і досвід навчання іноземних мов у більшості західноєвропейських країн, у тому числі в Іспанії, Франції, Великобританії, Португалії, Італії свідчать про те, що процес навчання супроводжується не тільки підручником, але й іншими засобами. Вони є обов'язковими компонентами разом із підручником. Інша позиція і не мислиться. На жаль, у нас на рівні державного замовлення, як уже зазначалося, фінансуються лише одні підручники. А тому виникає суперечність між замовленням держави на підвищений рівень володіння іноземною мовою випускниками середньої школи і засобами навчання, які змогли б забезпечити цей рівень. Хотілося б сподіватися, що настане час, коли і у нашій державі врешті-решт зникне згадана суперечність.

Серед навчальних засобів електронні носії інформації уже відносно давно відіграють одну з провідних ролей. Електронні навчально-методичні комплекти у зарубіжжі вже не вважаються новітнім досягненням науки і техніки. Ми зустрічали ці засоби як у торговій мережі, так і у практичному використанні під час навчання іноземних мов, наприклад, в Іспанії. Різні концептуальні підходи до створення змісту і структури електронних підручників, різний рівень їх якості, різні їх функції у навчальному процесі тощо дозволяють викладачеві вибирати той комплекс, який найбільш повною мірою забезпечує досягнення навчальної мети. Ми мали можливість познайомитись із електронними навчально-методичними комплектами, створеними для різноманітних умов і цілей навчання. Насамперед, для індивідуального (самостійного) оволодіння іноземною мовою – це автономні диски без будь-яких інших засобів і диски у комплекті з іншими засобами, у тому числі з підручником – у цьому навчальному режимі диск не виступає автономним засобом і може забезпечити необхідний рівень оволодіння мовою лише у системі з підручником та іншими засобами. Широко використовуються електронні навчально-методичні комплекти у режимі спеціально організованого заняття, у тому числі уроку. Методичними рекомендаціями, які входять до пакета комплекту, чітко вказується, коли, на якому етапі, в якій формі необхідно використовувати електронний підручник. Зазначене вище не обмежує наявність інших версій. Найголовніше те, щоб вони забезпечували ефективність навчального процесу, а відтак і сприяли б досягненню необхідних результатів.

Оволодіння іноземною мовою передбачає формування в учнів навичок і вмій у чотирьох видах мовленнєвої діяльності: аудіюванні, говорінні, читанні, письмі. На наш погляд, електронний підручник може успішно виконати ці завдання, оскільки в ньому, на відміну від друкованого аналога, акумульовані можливості забезпечити учня саме тими видами навчальної діяльності, які сприяють залученню і використанню різних аналізаторів для ефективного засвоєння навчального матеріалу (слухового, зорового, мовленнєво-моторного і рухового). А з психології відомо, чим більше аналізаторів бере участь у вивченні навчального матеріалу, тим він ефективніше і краще засвоюється. Друкований підручник надає можливість підключати лише більш-менш повною мірою зоровий аналізатор і частково та опосередковано руховий та мовленнєво-моторний, а тому цей чинник свідчить про переваги електронного навчального засобу. Це лише один із низки пріоритетів електронного підручника з іноземної мови, про кожний з яких можна говорити окремо.

За концепцією прогнозований нами електронний навчально-методичний комплект для навчання іспанської мови буде складатись із підручника і методичного забезпечення. За структурою підручник komponується з так званих мовленнєвих блоків, сконструйованих за тематичним принципом, як і друкований підручник. Усі блоки вибудовуються послідовно і відповідно до змісту друкованого підручника. Ми поки що остаточно не визначились, у якому режимі можна буде використовувати електронний підручник, проте більше схилиємося до думки, що він може функціонувати паралельно з друкованим підручником. Але не відкидаємо можливості щодо його автономного використання у режимі індивідуального (самостійного) опанування іспанської мови.

У змісті електронного підручника репрезентуються діалоги, озвучені іспанською мовою. Це здійснюється за допомогою мультимедійних технологій (анімації, звукового супроводу тощо). Як правило, діалоги як форма усномовленнєвого спілкування побудовані на автентичних текстах і включають мовний і мовленнєвий матеріал, спеціально відібраний нами для засвоєння. Зміст електронного підручника включає також навчальні тексти з друкованого підручника, озвучені відповідно до їх змісту: однією або кількома особами. Звичайно, не всі вправи і завдання друкованого підручника знаходять місце в електронній версії. Нам уявляється, що першочергово до змісту електронного підручника мають увійти комунікативно спрямовані вправи і завдання, які забезпечують інтерактивні форми навчальної діяльності і сприяють раціональній організації спілкування.

Оволодіння іншомовним спілкуванням у визначених сферах і ситуаціях може бути ефективним лише за умови засвоєння відповідного мовного матеріалу. Тому в електронному підручнику передбачаються відповідні види діяльності. А це означає, що зміст його буде містити блоки видрукованих вправ, які учні мають виконувати за допомогою клавіатури. Значна більшість цих вправ буде взята із відповідних уроків друкованого підручника, а деяка кількість їх буде створена спеціально для змісту електронного підручника. Серед них вправи на підстановку, доповнення, заміну і трансформацію, тестові завдання тощо. Як правило, до всіх вправ і завдань будуть подані “ключі”, що дозволить учням самостійно орієнтуватись у варіантах відповідей, засвоюючи правильну із них. Ми передбачаємо, що з метою автоматизації здійснюваних операцій, доведення їх виконання до необхідної швидкості та безпомилковості у разі необхідності учень матиме можливість відновити (повторити) виконання певної вправи, аж поки не отримає прогнозований позитивний результат, який буде свідчити про сформованість відповідної навички. Таке “спілкування” з комп’ютером дозволяє засвоювати як ізольовані мовні одиниці, так і мовленнєві зразки на рівні речень і фраз. Як нами зазначалось, електронний навчально-методичний комплект забезпечує формування в учнів навичок і вмінь у чотирьох видах мовленнєвої діяльності. У зв’язку з цим його змістом передбачається навчання письма, у тому числі формування графічних і орфографічних навичок. Для цього використовуються відповідні вправи. Якщо у друкованому підручнику завдання для вправ пред’являються у писемній формі, і учень, прочитавши їх, виконує відповідні операції та дії, то в електронному підручнику такі завдання подаються звуковою формою, тобто голосом. На першому році оволодіння мовою це здійснюється рідною мовою, а на наступних етапах, коли учні вже володіють необхідним рівнем іншомовного спілкування і матимуть відповідний іншомовленнєвий досвід, завдання будуть пред’являтися іспанською мовою. Окрім того, ми використовуємо також деякі подані голосом інструкції, які, на нашу думку, сприяють усвідомленню виконання навчальної діяльності.

Електронний навчально-методичний комплект передбачає можливість працювати із словником і швидко відшукувати необхідне слово. У ньому передбачені різноманітні ігрові види діяльності, які учень виконує у контексті навчальної теми. Усі вони є дидактично доцільними і відповідають віковим особливостям учнів та їхнім інтересам, забезпечують ефективність навчального процесу.

Основними орієнтирами електронного навчально-методичного комплексу з іспанської мови “HOLA – 2” є кінцеві користувачі – учитель і учень. В основу змісту підручника покладено сюжет, у якому відбувається спілкування іспанською мовою між дітьми. Сюжет має свою фабулу, яка не суперечить основному змісту друкованого підручника. Учніма надається можливість працювати в комп’ютерному режимі, виконуючи такі види навчальної діяльності, які сприяють розвитку усного (говоріння і аудіювання) та писемного (читання і письма) мовлення. На рисунку 1 зображено друкований підручник і робочий зошит до нього та інтерфейс електронного навчально-методичного комплексу з іспанської мови “HOLA – 2”.

Рис. 1. Друкований підручник і робочий зошит до нього та електронний навчально-методичний комплект “HOLA – 2”.

Розглянемо деякі фрагменти з електронного навчально-методичного комплекту “HOLA – 2”.

1. У фрагменті продемонстровано карту Іспанії, показ якої супроводжується усною розповіддю про Іспанію (рисунок 2).

Рис. 2. Карта Іспанії.

2. Представлений фрагмент відображає діалог іспанських школярів біля навчального закладу (рисунок 3). Основне завдання полягає у формуванні в учнів умінь і навичок вітатись іспанською мовою та у засвоєнні особливостей підтримувати усномовленневе спілкування.

Рис. 3. Фрагмент “Школа”.

3. Ідея фрагмента полягає в тому, щоб на прикладі діалогу двох дітей навчити учнів фонетично правильно називати та ідентифікувати предмети, які їх оточують у класі (рисунок 4).

Рис. 4. Фрагмент “Клас”.

4. Фрагмент демонструє спілкування дітей на вулиці, відображає типову іспанську вулицю, іспанський колорит (рисунок 5).

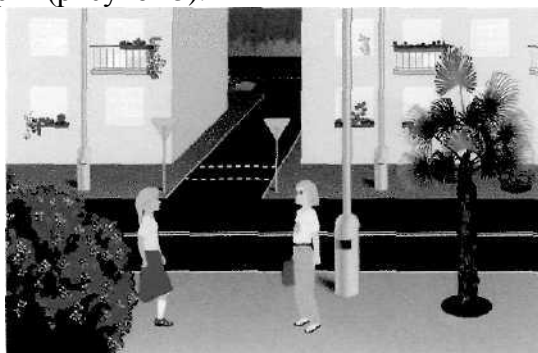

Рис. 5. Фрагмент “Вулиця”.

5. Фрагмент презентує способи оволодіння технікою написання літер іспанського алфавіту, а також дозволяє учням засвоїти способи здійснення контролю за результатами власної навчальної діяльності та організації самопідготовки (рисунок 6).

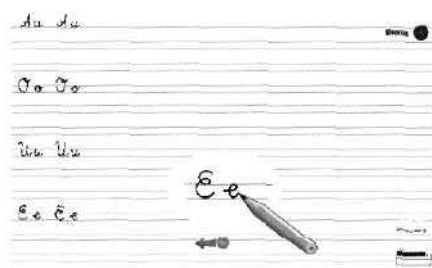

Рис. 6. Практичне завдання “Краснопис”.

Фрагмент демонструє спосіб засвоєння літер іспанського алфавіту та водночас є клавіатурним тренажером (рисунок 7).

Пріоритетними формами навчальної діяльності з використанням електронного підручника є інтерактивні види взаємодії учня з комп'ютером. У результаті роботи на комп'ютері в учнів розвивається самостійність мислення, формується вміння робити узагальнення, використовувати знання з елементами творчості у нових умовах, самостійно знаходити відповіді на запитання.

Рис. 7. Навчальна гра “Потяг”.

Електронний підручник надає вчителю нові можливості в організації навчального процесу, а учню – у розвитку власних творчих здібностей. Використання електронного підручника не обмежує творчу діяльність учителя. Він може самостійно обирати план проведення уроку, підбирати додаткові матеріали для процесу навчання, складати контрольні тести, розробляти завдання для здійснення як індивідуального, так і диференційованого підходу до учнів у процесі навчання за цим підручником.

Електронний підручник з іспанської мови є не тільки засобом навчання, але й сприяє також розвитку учнів, збагачує досвід їхньої життєдіяльності.

Усі викладені позиції ми передбачаємо експериментально перевірити у практичній діяльності, що дозволить всебічно удосконалити наш доробок як за структурою, так і за змістом, знайти його оптимальний варіант.

На основних концептуальних положеннях, викладених у цій статті, ми передбачаємо підготувати електронні навчально-методичні комплекти не тільки з іспанської, але й з німецької, англійської та французької мов. Ми переконані, що це дозволить не тільки раціоналізувати навчальний процес, але й оптимізує його, що, зрештою, забезпечить значно успішніше оволодіння учнями іноземною мовою як важливим засобом міжкультурного спілкування.

УДК 371.311

І. А. Цоброва, Н. С. Свінолупова

КОМПОНЕНТИ ОПТИМІЗАЦІЇ ІНШОМОВНОГО АУДІЮВАННЯ ЯК СКЛADOVA КОМПЛЕКСНОЇ ІНДИВІДУАЛІЗАЦІЇ НАВЧАННЯ

Проблема врахування індивідуальних особливостей учнів є однією з центральних проблем у процесі вивчення іноземних мов. Кожен учень – то своєрідна неповторна індивідуальність. Індивідуальною є мова дитини як вираження її переживань, почуттів, емоцій, стосунків з іншими людьми. Індивідуальний підхід допомагає в розвитку всіх видів мовленнєвої діяльності: аудіювання, говоріння, читання, письма.

Пошук оптимальних умов навчання англomовного аудіювання в 1-му класі є актуальним тому, що, як свідчить практика навчання, більшість учнів не досягають програмного володіння аудитивними навичками та уміннями, що негативно впливає на якість іншомовного мовлення. Так, проведене у квітні 1993–1994 навчального року тестування першокласників з метою визначення рівня сформованості їх аудитивних навичок та вмінь на кінець першого року вивчення англійської мови свідчить, що лише 44% учнів мають рівень сформованості навичок і вмінь аудіювання, який відповідає вимогам програми.

Такі результати дозволили висловити припущення, що саме індивідуалізація навчальної діяльності першокласників в оволодінні іншомовним аудіюванням може стати тією технологією, яка б сприяла підвищенню ефективності навчання аудіювання в 1-му класі. Крім того, 1-й клас є досить специфічним етапом навчання у плані рівнів розвитку